

ЕВРООСИЁДАГИ МОЖАРО ВА МАРКАЗИЙ ОСИЁ СТРАТЕГИЯСИ: УКРАИНА–РОССИЯ УРУШИ ОРҚАЛИ ТАҲЛИЛ

Қурбонов Арслонқул Амонович

Мустақил изланувчи

e-mail:svdbhdhshsh@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15814005>

Аннотация: Мазкур мақолада Украина ва Россия ўртасидаги конфликтного ҳозирги ҳолати ва унинг Марказий Осиёдаги минтақавий хавфсизлик ҳамда геосиёсий трансформацияларга таъсири таҳлил қилинди. Шунингдек, Ўзбекистоннинг барқарорлик, кўп томонлама дипломатия ва минтақавий ҳамкорликни илгари сураётган фаол ташқи сиёсатига алоҳида эътибор қаратилди.

Калит сўзлар: Украина–Россия низоси, Марказий Осиё, минтақавий хавфсизлик, Ўзбекистон, геосиёсий трансформация, кўп векторли дипломатия.

Abstract: This article analyzes the current state of the conflict between Ukraine and Russia, as well as its impact on regional security and geopolitical transformations in Central Asia. Special attention is given to Uzbekistan's active foreign policy aimed at promoting stability, advancing multivector diplomacy, and fostering regional cooperation.

Keywords: Ukraine–Russia conflict, Central Asia, regional security, Uzbekistan, geopolitical transformation, multivector diplomacy.

Аннотация: В данной статье анализируется текущее состояние конфликта между Украиной и Россией, а также его влияние на региональную безопасность и геополитические трансформации в Центральной Азии. Особое внимание уделяется активной внешней политике Узбекистана, направленной на укрепление стабильности, продвижение многовекторной дипломатии и развитие регионального сотрудничества.

Ключевые слова: конфликт Украина–Россия, Центральная Азия, региональная безопасность, Узбекистан, геополитическая трансформация, многовекторная дипломатия.

Кириш

Россия ва Украина ўртасидаги конфликт асносида халқаро майдонда янги геосиёсий низо юзага келди. Бу ҳолат нафақат Шарқий Европа, балки бутун Евроосиё маконида хавфсизлик мувозанатига таъсир кўрсатмоқда. Марказий Осиё минтақаси мазкур воқеалар туфайли иқтисодий, сиёсий ва дипломатик йўналишларда янги чақириқлар ва имкониятлар олдида турибди.

Ўзбекистон сўнгги йилларда ўзининг ташқи сиёсий позициясида фаол ва мувозанатли ёндашувни намоён этмоқда. Ушбу мақолада минтақадаги геосиёсий жараёнлар таҳлил этилиб, Ўзбекистоннинг роли кенг қамровида ёритилади.

Асосий қисм

Украина ва Россия ўртасидаги конфликт тарихий[1], сиёсий ва идеологик омилларга бориб тақалади. Айрим таҳлилчилар буни 2014 йилдаги Кримнинг Россия таркибига кириши ҳал қилувчи нуқта деб ҳисоблашса, бошқалар буни Украинадаги ички вазият ва ҳокимият алмашинуви билан боғлайди[2]. Шу билан бирга, НАТОнинг кенгайиши ва Россия томонидан буни таҳдид сифатида қабул қилиниши низонинг янада кучайишига олиб келди.

2022 йилда "Махсус ҳарбий амалиёт" эълон қилиниши билан Россия-Украина конфликти очик тўқнашуга айланди. Бу воқеа глобал геосиёсий мувозанатга таъсир кўрсатиб, Марказий Осиё минтақаси[3] ҳам бу жараёндан четда қолмади.

Марказий Осиё давлатлари, айниқса, Россия билан яқин иқтисодий ва логистик алоқаларга эга бўлган давлатлар, санкциялар ва геосиёсий изоляция шароитида бир қатор қийинчиликларга дуч келишди.

Логистика ва савдо: Россия орқали ўтадиган анъанавий транспорт йўналишлари мураккаблашди. Бу эса товар етказиб бериш муддати ва харажатларининг ошишига олиб келди.

Молия сектори: Россия капиталига боғлиқ бўлган банклар (айниқса Қозоғистонда) фаолияти чекланди, бу эса молиявий операцияларда муаммолар келтириб чиқарди.

Меҳнат миграцияси: Россия ҳали ҳам кўплаб меҳнат муҳожирлари учун асосий йўналиш бўлиб қолмоқда. Аммо иқтисодий ҳолатнинг ёмонлашиши ва сиёсий ноаниқликлар маблағлар ўтказмалари ҳажмига таъсир кўрсатмоқда.

Марказий Осиё давлатлари[4] ушбу мураккаб шароитда нейтрал позицияни сақлашга уринишмоқда. Ўзбекистон ҳам Украина ҳудудий яхлитлигини тан олган ҳолда, Россияни халқаро майдонда очик танқид қилмаслик сиёсатини юритмоқда.

Шу билан бирга, ташқи сиёсатда диверсификация тенденцияси[5] ҳам кучаймоқда. Европа Иттифоқи, Туркия, Ҳиндистон ва Хитой билан алоқалар фаоллашмоқда. "Ўрта коридор" деб номланган транспорт йўлига бўлган қизиқиш ортиб бормоқда, бу йўл Россия ҳудудидан четлаб ўтиб, Хитой ва Европани боғлайди. ЕИ томонидан "Global Gateway" орқали Марказий Осиёга инвестициялар кенгаймоқда.

Ўзбекистон ташқи сиёсат[6] соҳасида ўзини мувозанатли ва стратегик субъект сифатида намоён этмоқда: "Янги Ўзбекистон" сиёсати орқали давлат ташқи сиёсатда очиклик, прагматизм ва тинчликка асосланган ёндашувни амалга оширмоқда. Марказий Осиё давлат раҳбарларининг маслаҳат учрашувлари формати яратилди ва муваффақиятли ривожланмоқда[7]. Туркий давлатлар ташкилоти доирасида Ўзбекистон бир қатор ташаббуслар (цифровизация, савдо платформа, хавфсизлик механизмлари) илгари сурмоқда. Хитой-Қирғизистон-Ўзбекистон темир йўли, Афғонистон орқали Покистонга чиқиш каби транспорт лойиҳалари амалга оширилмоқда.

Хулоса

Украина ва Россия ўртасидаги конфликт фақат икки давлат ўртасидаги можаро бўлиб қолмасдан, глобал геосиёсий рақобатнинг ёрқин кўринишидир. Марказий Осиё бу трансформация жараёнида ўрнини белгилашга интилоқда. Ўзбекистон эса, минтақадаги барқарорлик ва ҳамкорлик ташаббусларида фаол иштирок этиб, мувозанат ва манфаатларни инобатга олган ташқи сиёсат юритмоқда.

Келгусида Марказий Осиёда хавфсизлик ва тараққиёт Ўзбекистон каби давлатларнинг ташаббускор ва конструктив ёндашувига боғлиқ бўлади. Минтақанинг субъектлилиги ва ташқи сиёсий мустақиллигини сақлаш унинг барқарор ривожланиши учун асосий омиллардан биридир.

References:**Используемая литература:****Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. From the End of the Soviet Union to the War in Ukraine // Transatlantic Policy. – URL: <http://transatlanticpolicy.com/>
2. The War in Ukraine—A History // Monthly Review, 01.06.2025. – URL: <https://monthlyreview.org/2025/06/01/>
3. How Two Years Of War In Ukraine Have Changed Central Asia // RFE/RL, 2025. – URL: <https://www.rferl.org/a/>
4. Central Asia: Implications of Russia's War in Ukraine // Congress.gov. – URL: <https://www.congress.gov/crs-product/R47591>
5. Russia-Ukraine War Report Card // Russia Matters, 28.05.2025, <https://www.russiamatters.org/>
6. Central Asia is a Key Vector of Uzbekistan's Foreign Policy // News Central Asia, 10.01.2025. – URL: <https://www.newscentralasia.net/>
7. The Russia-Ukraine War and Its Implications on Central Asia // UNU-CRIS. – URL: <https://cris.unu.edu/>